

alkotni nem lehet és a kodex különböző részeinél más és más elveket kell követni. De ez a rezignáció és megalkuvás egyúttal alkalmazkodás az élet változatosságához, formába teljesen nem önthetőségéhez. Megállapítása ez a fejtegetés annak, hogy egyszerű elvi alapon ezt a kérdést eldönteni nem lehet, hanem éppen úgy, mint minden résznél külön kell megfontolni az anyagi szabályozás módját, ugyanúgy kell megfontolni külön-külön a szövegezés mikéntjét. A kodex stílusának látszólagos külső, formai kérdésében a jogbiztonság és anyagi igazság nagy és talán amíg a jogélet lesz, örökös dilemmája vár megoldást. A részletes munka nehéz, de talán érdemes, mert a jog alapvető kérdéséről, sőt minden általános szabályozás döntő problémájáról van szó.

JOGALKOTÁS

MÓDOSÍTÁSOK

a polgári törvénykezés egyszerűsítéséről szóló javaslatban

Irta: Östör József orszgy. képviselő

I. Kevés törvénytervezet ment át annyi szűrőn, mint Zsitvay Tibornak a polgári törvénykezés egyszerűsítéséről szóló munkája, amely most már törvényjavaslat alakjában is a képviselőház előtt fekszik. Nem kevesebb, mint három tervezet előzte meg, az *első*t maga az igazságügyminisztérium és hivatalos szakközegei tárgyalták, a *másodikat* az ügyvédi kamarák kiküldöttjei először zárólagosan maguk között, azután az igazságügyminiszter elnöklete alatt és vele együtt, a *harmadikat* pedig az ugyancsak általa meghívott érdeklődőknek egy kisebb csoportja. Csak legnagyobb törvényjavaslatoknak és alampunkáknak, egy magánjogi, büntetőjogi vagy perjogi kodexnek szokott kijutni ennyi megtiszteltetés. Nyilván az igazságügyminiszter úr maga is érzi és át van hatva a polgári peres és perenkívüli eljárásra oly mély kihatással bíró törvényjavaslatának fontosságától, hogy ennyi alkalmat kívánt adni a szakköröknek észrevételeik megtételére.

A jogász közönség túlnyomó része előtt azonban csak a II. tervezet tartalma ismeretes, ezt vették a bírálat bonckése alá, mert a törvényjavaslat csak a napokban látott napvilágot. Utóbbi azonban oly lényeges változásokat ölel fel a megelőző tervezetekkel szemben, hogy

csupán ezek alapján nehéz igazságos véleményt alkotni magáról a törvényjavaslatról, amely már a törvényhozás előtt fekszik, de amely még itt is — mielőtt a teljes ülés tárgyalná — az igazságügyi bizottságban fog beható és szakszerű bírálat alá vétetni. Ennek folytán, aki helyes véleményt akar alkotni a törvénykezés egyszerűsítéséről szóló magyar igazságügyi tervekről, — én e folyóirat irányára való tekintettel, csupán a polgári résszel foglalkozom — kell, hogy magát a törvényjavaslatot ismerje.

A tervezetek ismerősek lévén s alaposan megtárgyaltatván, én arra kívánok csak szorítkozni, hogy bemutassam azokat a legfontosabb módosításokat, amelyek azok keresztülmentek és amelyek azoknak különösen kifogásolt rendelkezései helyébe léptek. Sok javulást fogunk látni, sok jóindulatot, anélkül, hogy elmondhatnánk, mintha már minden veszélyen túl lennénk.

II. Lássuk először a törvényjavaslat módosításait.

A Terv. (= Tervezet) szerint, ha a per tárgyanak értéke 1000 P-t meg nem halad, vagy valamely fél szegénységi jogon pereskedik a lakóhelyen meghallgatott tanu csak útiköltségének megtérítését igényelheti. A Tj. (= Törvényjavaslat) ezt oda egészíti ki, hogy a munkaadó a munkást nem sújthatja hátránnyal, ha az tanuzás végett munkát mulasztott. *Sőt alkalmat kell neki adni, hogy a munkás elmulaszott keresetét pótolhassa.* A munkaadó *kihágást követ el*, ha ez ellen „szándékosan“ cselekszik. (18. §.)

Megengedi a Tj., hogy szegényjogos perlekedés esetében a nem szegényjogon eljáró fél több szakértő meghallgatását kívánhassa, ha azoknak költségeiről gondoskodik. (19. §.)

A Tj. belevonja a közjegyzőket is a szegényjogon való ingyenes működésbe (21. §.)

A Terv.-tel szemben a Tj. 24. §-a kiterjeszti a fellebbezést olyan perekre is, amelyek tekintet nélkül az értékre, ki vannak véve a községi bíróság hatásköréből. Egyébként — mint a Terv.-ből tudjuk — a fellebbezés megengedésére nézve nem a kereset vagy a viszontkereset, hanem a fellebbezés tárgyának értéke lesz a jövőben irányadó.

Újítás, hogy a fellebbezésben nemcsak az új tényeket és bizonyítékokat kell előadni, hanem „azokat az okokat is, amelyek alapján a fél az elsőbíróság ítéletét megtámadja“. (25. §.)

Mivel a Terv. szerint a fellebbezést akkor is le kell tárgyalni, ha a fél meg nem jelenik — ennek folytán a Tj. 29. §-a úgy rendelkezik, hogy a fellebbezési kérelmet és ellenkérelmet az elnök vagy az előadó olvassa fel.

Szakít a Tj. 31. §-a a Terv. álláspontjával, amely szerint a fellebbezési kérelmet és ellenkérelmet a fellebbezési tárgyaláson nem lehetett volna felelelni, csak leszállítani. Így tulajdonképpen megmarad a Pp. régi rendelkezése — kivéve az új tényeket, amelyekre a következők állanak, Tudjuk, hogy a Terv. szerint a fellebbezési tárgyaláson csak abban az esetben lehetett volna az írásbeli fellebbezésben vagy válaszbán fel nem hozott új tényeket és bizonyítékokat felhozni, ha a fél hibátlanságát „nyomban valószínűvé teszi“. A Tj. ezt lényegesen enyhíti, mert *megengedi a pótlást akkor is, ha e miatt a tárgyalás elhalasztása nem lesz szükséges.* A Tj.-ban csupán egy szövegezési hiba van, az „és“ helyett „vagy“ teendő. Ez enyhítés dacára ez a szakasz még további bírálat tárgya leend.

Nyilvános előadás útján történt elintézés esetében jegyzőkönyvet csak akkor kell felvenni, ha a bíróság ezt szükségesnek tartja! (36. §.) Végre egy igazi egyszerűsítés.

Új, hogy a felülvizsgálati eljárásban szünetelésnek egyáltalában nincs helye. (41. §.)

Természetesen fel.kellett venni a Terv. idevonatkozó hézagos rendelkezésével szemben, hogy perújításnak a jövőben akkor is helye lesz, hogyha a fellebbezési bíróság elkésés okából mellőzött olyan tényeket vagy bizonyítékokat, amelyek az ügy kedvezőbb határozatát eredményezhették volna. (46. §.)

Lényeges újítás, hogy a Tj. 49. §-a a kereset helyébe lépő fizetési meghagyást *csak készpénz fizetésére korlátozza.* Nincs helye továbbá fizetési meghagyási eljárásnak, ha nem valamennyi adós lakik az illetékes járásbíróság területén. (49. §.) Természetesen akkor sem, ha egy az adós és ez sem tartózkodik a járásbíróság területén. Ily esetben a fizetési meghagyásból egyszerűen kereset lesz. Az 1000 P-s értékhatárt a Tj. *egyelőre* még fentartotta.

A végrehajtási eljárásra vonatkozólag a Tj. 67., 72., 74. és 75. §§. tartalmaznak lényegtelen újításokat, amelyek között a legfontosabb az, hogy a biztosítási végrehajtás ki lesz terjesztve a fizetési meghagyási eljárásra is, ha annak törvényes előfeltételei megvannak.

A telekkönyvi eljárásra vonatkozólag a 81., 87. és 89. §§. tartalmaznak nem fontos módosításokat, ezek között említésre méltó azonban, hogy a 100 P értékhatárt a Tj. *leszállította 50 P-re*, amelyen alul ugyanis a jövőben a telekkönyvbe jelzálogot bejegyezni nem lehet.

Elhagyta a Tj. a Terv. azon korlátozását, hogy városszabályozási, szépítési, közrendészeti stb. korlátozá-

oknak tkvi bejegyzése a jövőben nem lett volna elrendelhető.

Hasonlóképen elmaradt a büntetés jellegével bíró azon rendelkezés is, amely szerint a törvénykezési illeték kétszeresét kellett volna leróni, ha az előkészítő irat egy ívnél terjedelmesebb lett volna.

A községi bíráskodás értékhatárát is elejtette a Tj., e tekintetben tehát *egyelőre megmarad az eddigi törvényes állapot*. A községi bíráskodásról az igazságügyi kormány egy külön törvényt fog betervezni.

Elmaradtak a Terv.-nek azon intézkedései, amelyek az igazságügyminisztert felhatalmazzák, hogy az értékhatárokat rendeletileg állapítsák meg. Ehelyett természetesen ugyanezen értelemben továbbra is érvényben marad az 1925:VIII. t.-c. 55. és 59. §§-ban az igazságügyminiszternek biztosított értékhatár megállapítási joga. (130. §.)

A Tj. 119. §-a felveszi azonban az ügyvédi kar régi sérelmének orvoslását és elrendeli, hogy az, aki azelőtt ítélőbíró, ügyész vagy más köztisztviselő volt, hivatali működésének megszűntétől számított 3 éven át nem képviselhet feleket azon bíróság vagy hatóság előtt, amelynél előbb működött.

Új intézkedés az ú. n. jóléti bélyeg, amelyet minden meghatalmazás után kell az ügyvédi jóléti intézmények céljaira leróni, de amely a meghatalmazási illeték $\frac{1}{4}$ részénél nagyobb nem lehet és a félre át nem hárítható. (128. §.)

Végül érdekes újítás az, hogy az igazságügyminiszter jogosított volna a felülvizsgálat kizárásával irányadó értékhatárt a kir. ítélőtáblának és a kir. törvényszéknek, mint fellebbezési bíróságnak ítéletére vonatkozóan *eltérően* is megállapítani. Ez tehát a felülvizsgálati jogorvoslatnak egy nagyon furcsa bifurkációja volna.

III. Látható az előző pont felsorolásából, hogy a Tj. sok enyhítést tartalmaz az előbbi tervezetekkel szemben. A jogászvilág egyöntetű és szinte zárt állásfoglalása a Terv. túlhajtásaival szemben eddig sikerrel járt. El kell ismerni az igazságügyi kormányzatnak is az előzékenységét nemcsak az igazság kedvéért, hanem azért is, mert csak az objektív elismerés mellett lehet számítani további sikerekre.

Ámde, még ha nem is sok, annál nyomatékosabb és súlyosabb akadályokon kell még átjutni.

Itt van mindenekelőtt az értékhatár megállapítása, amelynek a mindenkori igazságügyminiszterre való bízása felette veszedelmes lehet. Eltekintve ennek a szokatlanságától, az igazságügyi kormányzat oly nyomásnak

lehet kiteve pénzügyi szempontokból, hogy ennek ellenszegülni esetleg nem lesz képes. A járásbíróági hatáskör olymértvű kiterjesztése pedig, mint az az igazságügyminiszter úr részéről a Kamaráknak megküldött tervezetben van, amely szerint a jelenlegi 2000 P 5000 P-re lenne felemelve, egy oly ugrás, ami elé aggodalommal tekintünk és az értékhatár oly magas, amely az európai perrendtartásokban párját ritkítja. Az 1928. évben az 5000 P-n felüli keresetek száma az összes polgári bíróságoknál nem tett ki többet, mint 3598-t, már pedig ezekből a járásbíróóságokra is jut még néhány.

Az összecszerűen meg nem határozható kereseteknek és meghagyásoknak a száma az összes elsőfolyamodású bíróságoknál pedig 6664-re rúgott, aminek a zöme a járásbíróóságokra esett. Kérdezzük tehát, hogy az 5000 P értékhatár esetében mennyi ügy marad az ország összes törvényszékeinél, mint elsőfolyamodású bíróságoknál?!

A községi bíraskodási törvény nélkül egyáltalában az egész egyszerűsítési javaslatnak a hordereje nem teljesen tekinthető át. A Terv. 200 P-s értékhatárról szól, amelyen alul a városbírói intézmény elé kerülnének az összes eddigi fizetési meghagyás alá tartozó ügyek, mégpedig előreláthatóan kötelezően. Hogy a jelenlegi fizetési meghagyási eljárásnak igen kevés értéke van, ezt tudjuk és így annak gyökeres reformja feltétlenül szükséges. Az irány is, amelyen az igazságügyminiszter úr halad, helyes. De attól fog teljes sikere függni, hogy el tudjuk-e majd találni azt az értékhatárt, országunk hitel és kereskedelemi viszonyaira való tekintettel, amely a községi bíraskodást a rendes bíróságoktól majd egy erős húzással végleg el fogja választani.

Igaz, hogy a Tj. a fizetési meghagyások tekintetében még fentartja az 1000 P-ös értékhatárt, de minden reményünk meg lehet arra, hogy ez megfelelőleg leszállításban fog részesülni. Ha itt is sikerül az értékhatárt jól megvonni, sem az egyik, sem a másik túlzásba nem menni, akkor a fizetési meghagyásnak a Tj.-ban tervezett reformja az eljárás egyszerűsítését, gyorsítását és olcsóbbítását fogja jelenteni. Hiszen az kétségtelen, hogy nálunk az ú. n. likvid-követelések behajtása drága volt.

Mindent összevéve: Németországtól Romániáig az összes európai igazságügyi kormányok beleestek az egyszerűsítés — vagy divatos politikai jelzővel, a racionalizálás — kényszerhelyzetébe, ami alól mi sem vonhatjuk ki magunkat. Biztos, hogy az eddigi tervezeteken lényeges enyhítések történtek. Reméljük, hogy a legnagyobb akadályokat is le fogjuk még győzhetni. Különösen, ha az egyetemes jogászság — bíró és ügyvédi kar — segít-

ségére jön az igazságügyi kormányzatnak, amelyről fel kell tételeznünk, hogy erre az útra csak kényszerítő körülmények alatt lépett. Hogy minden támogatás nemcsak az ügyvédi, hanem a bírói kar részéről is az ő nehéz munkáját: a régi, jól bevált perrendtartások alappilléreinek megvédését meg fogja könnyíteni.

A kényszeregyességi viszonyosság kérdéséhez

Az inzulvenciák számának és közgazdasági jelentőségének az utóbbi években bekövetkezett sajnálatos emelkedése, — amely egyébként nem speciálisan magyar jelenség — a dolog természeténél fogva fokozottabb gyakorlati jelentőségűvé teszi az e körbe eső jogszabályalkalmazás nemzetközi vonatkozásait. S minthogy a csődöt megelőző, kényszeregyességi eljárás jelentősége is a legtöbb államban egyre inkább domináló lett, speciálisan a kényszeregyességi viszonyosság problémái kezdenek gyakorlati jelentőségükben, a bírói gyakorlatban való jelentkezésükben is előtérbe tolni. S éppen ebben a vonatkozásban, az elméletileg tisztázatlan és így a gyakorlatban is súlyos kontroverziákra, eltérő felfogásra vezető problémák oly nagy számban jelentkeznek, hogy az e kérdéssel való foglalkozást indokoltta teszik még akkor is, ha mint jelen fejtegetéseim, e kérdés minden vonatkozását kimerítő teljességre nem is törekszenek.

I.

A gyakorlatilag legnagyobb fontosságú kérdés: mi e vonatkozásban nálunk a jelenleg fennálló jogállapot? Az alapvető problémák e részben meglehetősen tisztázottak. Nem vitás, hogy a külföldi állampolgár Magyarországon lévő vagyonára a kényszeregyességi eljárás megindítását kérheti. Kétségtelen az is, hogy a külföldi hitelező a magyar kényszeregyességi eljárásban a belföldi hitelezővel azonos jogi helyzetet élvez, úgy a kényszeregyesség létrejöttében való jogérvényesítés, szavazati jog gyakorlása, stb. szempontjából, mint az eljárást követőleg fennálló jogok érvényesíthetése szempontjából, tehát a táblás kimutatás kivonata alapján történő végrehajtás kérését illetőleg. A külföldi hitelezők jogállására vonatkozólag voltaképpen kifejezett rendelkezéseket kényszeregyességi rendeletünk közvetlenül nem tartalmaz. A kényszeregyességi rendelet 3. §-ának 1. bekez-